

A NEMZETKÖZI TÉRKÉPÉSZETI TÁRSULÁS (ICA) FELADATAI ÉS TEVÉKENYSÉGE

F. J. ORMELING¹ (Enschede)

A Nemzetközi Térképészeti Társulás alapításának története

A térképészet területén egy tudományos világszervezet megalapítása iránti fáradozások a második világháború utáni évekig nyúlnak vissza, amikor a gyakorlati térképészet — mindenekelőtt a térképelőállítás, a sokszorosítás és a nyomás — terén bekövetkezett fejlődés hatására észrevehető lett az igény egy nemzetközi egyezmény iránt.

A francia STÉPHANE DE BROMMER szerint — aki a nemzetközi térképészeti együttműködés terén úttörő munkát végzett — már az ötvenes évek kezdetén a szakemberek alkalmi találkozásai során kifejtett gondolatok egy nemzetközi térképészeti társulat javát szolgálták. Egy ilyen jellegű gondolat körvonalai — amint ezt DE BROMMER valahol kinyilvánította — „pipázgatások közben” alakultak ki. Ezek 1956 nyarán a Stockholm-Tollare-ban rendezett ún. *Esselte Konferencián* az állami svéd térképészeti hivatal révén valósultak meg. (Az „Esselte” nagy svéd konzern, amihez számos nyomda is tartozik).

Ezt a tiszán magánjellegű konferenciát CARL MANNERFELT, az Esselte konzern térképészeti osztályának igazgatója és a Svéd Térképészeti Társaság elnöke hívta össze. Ezen 12 ország 36 szakértője vett részt. A konferencia végén — ami elsősorban az alkalmazott térképészet témájára koncentrált — MANNERFELT javasolta, hogy hozzanak létre szervezetet a nemzetközi eszmecseré kiterjesztésére és folytatására.

Ezt a javaslatot a konferencia záróülésén megvitatták, és általában az volt a vélemény, hogy ilyen szervnek vagy megfelelő szervezetnek a kartográfia olyan súlypontjaival kellene foglalkoznia, amelyeket a már létező szervezetek nem megfelelő mértékben vettek figyelembe. Ezek a szervezetek elsősorban a földrajzot (IGU), a fotogrammetriát (ISP) és a nyomdatechnikát képviselik, ezért kellene esetleg egy Nemzetközi Térképészeti Társulás a térképezés és a térképnomás közötti előállítási folyamat összes problémájának összefogására. A konferencián kinyilvánították, hogy ezt a kérdést a különböző országokban

tovább kell vizsgálni. Elhatározták, hogy az érintett országok illetékeseivel felveszik a kapcsolatot, s ezzel egy Nemzetközi Térképészeti Társulás létrehozását kellene előkészíteni. A probléma további tanulmányozására hattagú tanácsot választottak a kezdeményező MANNERFELT vezetésével.

Két évvel később RAND McNALLY (USA), a nem hivatalos térképészek másik képviselője hívott meg nagyszámú szakértőt a Chicago melletti Evanstonba, a nem hivatalos amerikai térképészet központjába. McNALLY ezt megelőzően felvette a kapcsolatot a hivatalos amerikai térképészeti hatóságokkal és a Földmérés és Térképezés Amerikai Egyesületével. Az ún. *Rand McNally Konferencián* 8 országból 55 szakember vett részt.

A programot ezúttal is főleg a gyakorlati térképészet kérdéseinek szentelték. A „hatok tanácsa” jelentette Chicagóban, hogy összegyűjtött tapasztalataik szerint elegendő a támogatás és az érdeklődés ahhoz, hogy a további nemzetközi együttműködés számára szervezetet próbáljanak alapítani. Ez okból a „hatok tanácsa” megbízást kapott az alakítandó társulás szervezeti formájának kidolgozására és az alakuló tanácskozás előkészítésére. A továbbiakban 1958-ban Mainzban, 1959-ben pedig Bernben folytak tanácskozások az egyesülés megalapításáról. Azután 1961 tavaszán sor került Párizsban a Nemzetközi Térképészeti Társulás első közgyűlésére.

Visszapillantva a születési körülményekre, kitűnik, hogy a Nemzetközi Térképészeti Társulás svéd koncepciója nyugatnémet, svájci és francia térképészekkel nem egészen három éven belül megvalósult. BRECHT írta egyszer, hogy „a legjobb eszmék és tervek gyakran azok szüklátókörségén halnak el, akik keresztülviszik azokat”. Ez most nem következett be: az idő nyilvánvalóan érett volt rá!

Az alapítás európai ügy volt, ahol a nem hivatalos térképészek fontos szerepet játszottak. Érdekes, hogy az 1958-as *Rand McNally*

¹ A Nemzetközi Térképészeti Társulás elnöke

Konferencián részt vevő amerikai térképészek még kevés kedvet mutattak egy új nemzetközi társaság megalapítása iránt. Kifejtették, hogy a különböző nemzetközi szervezetek (ISP, IGU, FIG) a térképészettel már foglalkoztak, és új szervezetek alapítása helyett inkább ajánlatos lenne a már meglévő szervezetek térképészeti aktivitásának mélyítése és koordinálása. Ezzel ellentétben a vezető európai szakemberek kezdetől fogva kinyilvánították, hogy a fennálló szervezetek egyikében sem érzik otthon magukat. Nézetük szerint a fennálló szervezetek egyike sem működött a térképészet területén, ezért speciális térképészeti kérdések vitafórumául nem szolgálhatnak.

Azt azonban nem lehet mondani, hogy nem közeledtek az IGU-hoz. E célból a mainzi konferencián (1958) koordinációs bizottságot hoztak létre (tagjai: GIGAS, IMHOF és MANNERFELT) a földrajzosokkal való tárgyalásra. Jól lehet az IGU akkori elnöke, a svéd ÅHLMANN a földrajz és a térképészet közti hagyományos szövevény alapján üdvözölte volna az IGU-n belül egy térképészeti szekció megalakítását, de elég realista volt ahhoz, hogy kételkedjék abban, miszerint a modern, gyakorlatias, hivatásos térképészek az akadémikus geográfusok „oltalma” alatt otthon éreznék magukat. Ezenkívül az IGU-n belül egy szekció a térképészeti technikával bajosan tudna foglalkozni. Ezzel a két szövevény közti integráció alkalmasint elhalványult, azaz az együttműködés állandó formái jobb perspektívákat nyújtottak. Az ICA alakuló ülésén Bernben 1959-ben a térképészek nyitva hagyták ehhez a lehetőséget, feltételezve, hogy az együttműködés ez a formája a nemrég szerzett függetlenséget nem fenyegetné.

A XIX. IGU-konferencián Stokholmban a geográfusok bizottságot alakítottak az együttműködés előkészítésére, melynek betöltését majdnem teljesen a térképészeknek engedték át. Így nem csoda, hogy mindkét párt egyetértett az együttműködésben. 1964-ben Londonban általános közgyűlés erősítette meg az affiliációs egyezményt. Ez rögzítette a két szervezet, az IGU és az ICA önállóságát, ami főleg az utóbbi számára volt fontos. Megállapodást dolgoztak ki az információcseréről, megegyezést a közös érdeklődés problémáiról, az elnökségi üléseken való kölcsönös részvételtől, végezetül pedig — jöllehet talán ez a legfontosabb megállapodás — a minden negyedik megtartandó kongresszus helyének és dátumának koordinálásáról.

A tagság

Amint már megjegyeztük, az ötvenes évek vége felé érett meg az idő a Nemzetközi Térképészeti Társulás megalapítására. Ezt a fel-

tevést megerősíti az új szervezet tagságának növekedése is. A berni alakuló ülésen 13 tagja volt az ICA-nak, s ez a két évvel később Párizsban tartott első küldöttértekezletre már megduplázódott. Mostanra a tagok száma 57-re emelkedett, s ez magasabb, mint 18 nagy tudományos szervezet (ICSU) átlagos taglétszáma. Megállapítható, hogy az ICA-tagság földrajzilag főleg Európára koncentrálódik, bár Ázsia is jól képviselt.

Az európai szocialista országokban eleinte jelentős tartózkodás uralkodott a fiatal ICA-val szemben, amit a nyugati országok — köztük különböző NATO-tagok — egy csoportja alapított. Néhány évbe került, amíg ez a bizalmatlanság eltűnt, és a szocialista országok meggyőződtek arról, hogy az ICA-nak csak tudományos céljai vannak, és mindenki számára nyitott.

Az a liberális léggör, amelyben a térképészeti intézetek a résztvevőknek Párizsban az első általános gyűlésen térképeiket, légifelvételüket, műszereiket és módszereiket kiállítás keretében bemutatták, mindenképpen hozzájárult a kétségek megszűnéséhez. 1964-ben a Szovjetunió más szocialista országokkal — többek között Magyarországgal — csatlakozott az ICA-hoz. 1968-ban a Szovjetunió adta az ICA harmadik elnökét: K. A. SZALISCSEV jelentősen hozzájárult az ICA tekintélyének növekedéséhez. RADÓ SÁNDOR vezetésével Magyarország is nagyon aktív volt az ICA-ban. Nele a nemzetközi együttműködés mindig nagyon jó volt. RADÓ SÁNDOR 1972 óta vezeti az ICA tematikus térképészeti bizottságát. 1971-ben az ICA mint önálló szervezet saját programmal vett részt az IGU regionális konferenciáján Budapesten, a Magyar Földrajzi Társaság százéves évfordulója alkalmából. 1973-ban Magyarország volt a vendéglátója az automatizálás a térképészetben témakörű szimpoziumnak, ami a résztvevők szerint nagyon sikeres volt.

Az amerikai térképészek az ICA létrehozása után már lojálisan együttműködtek a szervezettel, amit a rátermett elnökségi tagok sora irányított. Ez a folyamat ARTHUR ROBISON személyében kulminált, aki 1972—1976 között az ICA elnöke volt.

Az ICA és a harmadik világ

A harmadik világ részvétele az ICA-ban eddig kiábrándítóan csekély maradt. Afrika több mint 40 államból csak 6 csatlakozott az ICA-hoz. Latin-Amerika is rosszul képviselt az 5 tagországgal. Valószínű, hogy a világnak ezen a részén az ICA iránti érdeklődést a Történelem és Földrajz Pánamerikai Intézete Térképészeti Bizottsága befolyásolja, ami az Amerikai Államok Szervezetének (OAS) osztálya. A harmadik világnak ez az „alképví-

selete" egyébként más, „nem kormányzati szervezetek”-nél is jelentkezik. Ennek a jelenségnek különböző okai vannak. A nem kormányzati szervezetek száma egyébként olyan nagy, hogy a legtöbb fejlődő ország számára majdnem lehetetlen egynél többel foglalkozni. Azokban az esetekben, amikor ezekre kések lemmének, hiányoznak a szükséges pénzügyi eszközök, vagy — mint a térképészet esetében — azok a személyek, akik a nemzeti egyesületeket vagy bizottságokat megalapítják, s a világgal hatáson együttműködnek. Ezenkívül az ICA-konferenciákat legtöbbször a technológiailag leginkább előrehaladott nyugati országok érdeklődési és ismeretszintjéhez igazítják. A tárgyalt témák csak ritkán kapcsolódnak közvetlenül a fejlődő világ problémáikához. A viták a térképészeti tudomány és technika arcvonalában folynak, és a harmadik világ képviselői ezeken csak ritkán vesznek részt. Ilyen módon teljesíti ugyan az ICA célkitűzéseit, ahogy azokat az alapszabályban rögzítették, de nem olyan világot átfogó szervezet, mely felelősen érez minden tagja, így a kevésbé fejlettek iránt is.

Emellett a legfontosabb feladat az ICA-n belül a harmadik világgal kapcsolatos konstruktív politika kifejlesztése lesz. Ebbe az irányba fontos lépés történt 1976-ban Moszkvában, ahol a közgyűlés megegyeztet a harmadik világgal kapcsolatos stratégiában. Új kezletű kezdeményezés volt — amit a kenyai kormánnyal közösen készítettek elő — az idei évben november 6—11 között Nairobiban rendezendő szeminárium. Itt a nyugati világ 10—12 szakértője fog előadást tartani „A számítógép felhasználásának előnyei és hátrányai a térképészetben” c. témakör keretében. Ez a kezdeményezés jó nyitányt lát-szik. Előkészületben van a soknyelvű térképészeti tankönyv is, amit az alapvető térképészeti követelményekhez terveztek. 1980-ra fog elkészülni, és beilleszkedik a harmadik világnak nyújtott szolgáltatásba.

Meghasonlás a térképészet fogalmában

Jóllehet az alapszabályokban a térképészet területét megközelítőleg kijelölték, az ICA formálisan még sohasem nyilatkozott arról a kérdésről, hogy mit ért a térképészet fogalmán. IMHOFF, az első elnök, idegenkedett a szigorú elhatárolástól, őt kielégítette, ha a tartalmi és grafikus térképkalkotás kérdései központi helyet kaptak. DE BROMMER, az ICA képzési bizottságának elnöke a következő meghatározást adta: „A térképészet azon tudomány, technikai és művészi tevékenységek összessége, amit a térképek és hasonló ábrázolások készítéséhez felhasználnak, amelyek földmérések, légifelvétel vagy más források alapanyagain nyugsznak.” Ennek a meghatározás-

nak a magva még mindig elfogadható, és olyan szemléletet tükröz, amit legalább az európai kontinensen képviselnek. Amint az „A térképészeti fogalmak többnyelvű szótára”-ból (1973) kiténik, az angol nyelvű térképészek nem tudtak kiegyezni ezzel a definícióval. Miközben a kontinentális Európa a „Cartography proper”, azaz az egységes kartográfia nevező alatt találkozik, és ezért a különböző vizsgálati technikákat (földmérés, topográfia, fotogrammetria) figyelmen kívül hagyja, ez az angol nyelvterületen ebben a tekintetben kevésbé világosan jelentkezik.

Ismeretes, hogy az USA-ban — akárcsak az ENSZ-nél — térképészetben olyan tudományt értenek, ami a térképek előállításával a szó legtágabb értelmében foglalkozik. Ez magában foglalja az összes előállítási fázist az információk összegyűjtésétől azok feldolgozásán és a térképészeti ábrázoláson keresztül a térkép kinyomásáig. Ez azt jelenti tehát, hogy a földmérés és térképkalkotás egész területére kiterjed a földméréstől a topográfian, légi-fényképezésen és fotogrammetrián keresztül a lényegi térképészetig, s mindez a térképészet elnevezés alatt. Az Egyesült Államokban a hivatalos szóhasználatban megkülönböztetik a geodétákat és a térképészeket, de az utóbbi kategóriába az „igazi” térképészeket kívül a fotogrammeterek is beletartoznak. Ezen beosztás alapján megkülönböztetik például a katonai térképészeti szolgálatot, aminek a fizetési listáján a 265 geodéta mellett nem kevesebb, mint 2000 „térképész” szerepel.

Az világos, hogy ez a nemzetközi nyelvzavar a térképészet fogalma körül félreértésre és bizonytalanságra ad alkalmat. A félreértések a világméretű fejlődés folyamatát kérelmetlik. Az ebből a zsákutcából való kitérés kétségkívül az ICA feladatai közé tartozik. Azok a próbálkozások, amiket az ENSZ térképészeti bizottsága a terminológiai zűrzavar megvitatására indított, eddig eredmény nélkül maradtak. Egy olyan nem állami testület, mint az ICA, csak nehezen tud hatni az ENSZ-re. Eredmények ebből a szempontból csak akkor várhatók, ha az ENSZ-tagok egyike terjeszti elő hivatalosan az anyagot.

ICA-konferenciák

A nemzetközi tudományos konferenciák értékét vizsgáló szociológusok arra a végkövetkeztetésre jutottak, hogy a személyes kapcsolatok révén az ilyen típusú gyűlések magas értékkel rendelkeznek; azaz rövid idő alatt aránylag csekély költséggel nagy értékű információkat hoznak létre, és erős késztetést adnak az új eszmék, módszerek és technika bevezetésére. Az ICA-nak ténylegesen két konferenciátípusa van: a négyévente, az IGU-konferenciáival egyidőben és azonos helyen rendez-

zett küldöttgyűlés és az ún. technikai konferenciák, amiket a közbeeső periódusokban tartanak.

Gyakorlatilag tehát minden két évben van térképészösszejövetel, s ez valóban magas gyakoriság! Tartalmilag a két konferenciátípus között nincs különbség. 1962—1978 között összesen kilenc konferenciát tartottak: az első 1962-ben Frankfurt am Mainban volt, az idén a kilencedik konferenciát College-Parkban (USA, Maryland állam) tartották, a Japánban megrendezésre kerülő tizedik konferencia előkészületei pedig teljes erővel folynak. Erre a konferenciára több mint 50 témából mintegy 500 előadást terjesztettek elő. Ezeket a konferencián a világ minden részéből kb. 4000 szakember vett részt.

Az előadások — amelyek konferenciánként vagy felkértek, vagy beküldöttek — száma rendkívüli módon szaporodik: Frankfurt am Mainban (1962) 27, Edinburghban (1964) 26, Amszterdamban (1964) 21, Moszkvában (1976) pedig már 120 előadás volt, ami nem csekély gondolatcserejt jelent.

A résztvevők száma a frankfurti 100-ról (1962) az elmúlt tanácskozásokon 500—600-ra emelkedett. A geográfusok vagy fotogrammeterek négyévenkénti tömegdemonstrációjával összehasonlítva az ICA-tanácskozások látogatottsága még áttekinthető. A konferenciát eddig még nem kellett párhuzamosan futó, egyidőben levő szekcióülésekre szabdalni. A plenáris ülést még tiszteletben tartják, s ez azt jelenti, hogy minden felszólaló az előadását plenáris ülésen mondja el. Más szóval: minden résztvevő, aki szakterülete fejlődéséről informálódni akar, a tárgyaló témák egész választékát egy és ugyanazon teremben tudja meghallgatni.

A legutóbbi konferenciákon kísérletként bevezették a nem témaorientált „nyitott ülést”, így Marylandbe a „poszter ülés” vonult be. Minden térképész, aki valamit el akart mondani, egy nagy terembe — mint a vásáron — elhozhatta az „árúját”. Mindkét kísérlet sikeresnek lehet elkönyvelni és követést érdemelnek.

A konferenciákat mindig részletes forgatókönyv alapján, nagy gondnal, az ICA-titkársággal szorosan együttműködve készítik elő.

A tárgyaló témákat az ICA-elnökségnek kell jóváhagynia.

Az ICA bizottságai

Az alapszabályokkal összhangban a bizottságokat általánosan a küldöttgyűlések igtatják be, és ezek adják a megbízást meghatározott, pontosan körülírt feladatok elvégzésére. Annak megakadályozására, hogy a bizottságok megszűnjenek vagy saját életet kezdjenek élni, 1976-ban Moszkvában még egyszer részletesen

rögzítették, hogy egy bizottság működési ideje elvileg két küldöttgyűlés közti időszakra, azaz négy évre korlátozódik. A megbízás meghosszabbítása csak kivételes esetben lehetséges, bár a múltban gyakran szemet hunytak előlött.

A bizottságok feladatai — amelyek a küldöttgyűlés által elfogadott „hatáskör-megjelölésben” kerültek rögzítésre — egy vagy több részletezett tervet tartalmaznak. A legtöbb „hatáskör-megjelölésben” szerepel annak a vállalása, hogy a munkacsoport előkészít egy kiadványt. Ezenfelül járulékos feladatok is vannak. Így például a térképészeti szakképzés bizottságának feladatköre egy soknyelvű alapvető kézikönyv elkészítését tartalmazza, ami a térképészeti képzést szolgálja, s nemzetközi használatra készül. „Az automatizálás a térképészetben” bizottság feladatköre a következő:

- Első feladat: egy szimpozium szervezése Kelet-Afrikában.
- Második feladat: együttműködés az ISP szakembereivel a közös érdeklődés tanulmányozásának fejlesztésében.
- Harmadik feladat: az automatikus térképészet fogalmi revideált kiadásának kidolgozása.

A bizottságok elnökeit a küldöttgyűlés választja. A választást igen gondos előkészítés előzi meg, mert a választás a bizottsági munka sikere szempontjából döntő. Az elnök a bizottság tagjait maga választja ki, más szóval saját munkacsoportját állítja össze, de országonként egyenlő több tagot nem választhat. Munkatervet kell előkészíteni, munkatervet tartani, szemináriumot szervezni, miközben rendszeresen be kell számolni a munka előrehaladásáról. Négy év után be kell számolni a küldöttgyűlésnek. A bizottsági tagok utazási költségeinek finanszírozására szerény költségvetés áll az elnök rendelkezésére. Általában a bizottságoknak ez a szervezete — néhány balsikertől eltekintve — a gyakorlatban jól bevált. Az ICA-bizottságok által szervezett szemináriumok — például az automatizálásról rendezett tanácskozások Párizsban, Budapesten és Enschedeiben — a nemzetközi térképészeti élet csúcspontjaihoz tartoztak.

Az ICA-bizottságok nemzeti téren is nagymértékben ösztönző hatást fejtenek ki. Egyes tagországokban, mint Franciországban, Hollandiában, NSZK-ban, nemzeti bizottságokat is életre hívtak, amelyek hasonló vagy azonos témákkal foglalkoznak, és bizonyos tekintetben a nemzetközi bizottságok számára „szállítószerv”-ként működnek. Ez a funkció mindenekeelőtt a terminológiai bizottság esetében nyilvánvaló, ahol EMIL MEYNER vezetésével nyolc év alatt 14 nyelvtérületről 150 specialista 22 munkacsoportban dolgozott együtt. Közös erőfeszítéseik eredményezték 1973-ban „A térképészeti szakkifejezések többnyelvű szótára” c. munka első kiadását.

Bár e szótárnak vannak hibái, én mégis a térképészet egyik alapmunkájaként szeretném megjelölni, abban az értelemben, hogy ez a fiatal térképészetet saját terminológiával gazdagította. Ezáltal jelentős mértékben járult hozzá tudományos identitásához. Nemzetközi téren — amint azt egyszer SZALISCEV megjegyezte — a szótár „jelentősen megkönnyítette az eszmecserét”. Végül a szótár láncreakciót indított el abban az értelemben, hogy néhány olyan ország, aminek a nyelve az első kiadásban nem volt ún. definíciós nyelv, igyekszik előkészíteni a saját nyelvű kiadást. Ez a helyzet Magyarországon és Lengyelországban, a skandináv országok számára pedig egy közös kiadás készül.

Időközben a nemzeti munkacsoportokat MEYNEEN másodszor is mobilizálta a szótár javított kiadásának előkészítésére, ami az 1976-os kongresszustól meg is kapta a „zöld utat”. Az új kiadásban különös figyelmet fordítanak azokra a szakszavakra, amelyek az elmúlt években a szemiológia, a kommunikáció, az érzékelés és az automatizálás területén fejlődtek ki. A nyelvek száma 14-ről 16-ra fog emelkedni, miközben az arab valószínűleg hiányozni fog. Ismerve MEYNEEN energiáját, a második kiadás 1980-ban készen lesz.

A szakképzési bizottságnak is fontos része volt a fejlődésben. A már említett francia STÉPHANE DE BROMMER (1972-ben elhunyt) vezetésével 1964-ben életre hívott bizottság nagyon rendszeres munkát végzett. DE BROMMER először elérte, hogy az UNESCO is érdeklődött a bizottság munkája iránt, s ily módon biztosította az anyagi alapokat. Utána a bizottság tagjai közös meghatározást dolgoztak ki a térképészet fogalmára. A következő lépés a különböző tevékenységek beosztását fogta át:

1. Lényeges térképészeti tevékenység (W-kategória).
2. A térképészet által befolyásolt tevékenység (V-kategória) (térképszerzők, szerkesztők, hivatásos térképfelhasználók).
3. A térképészettel bizonyos rokonságban álló munkák (Z-kategória: kiadók, dokumentátorok, sokszorosító technikuskok stb.).

Ezután a legfontosabb kategóriát (W) négy csoportra osztották: térképrajzolók (W4), térképészek (W3), térképészmérnökök (W2) és magasan képzett térképészek (W1), akik szakmai szintjükkel a bizottság számára a különböző követelményeket megfogalmazták. Ezek a szakmai szinteken kívül még három működési területet különböztetnek meg:

1. végrehajtó szint; 2. szervezési és felügyeleti szint; 3. a közvetlen kutatás szintje.

Végül a bizottság összeállította a különböző kategóriák számára a képzési helyek világlisztáját, és a térképészeti tankönyvekről nemzetközi bibliográfiát adott ki. A bizottság kiadványai az UNESCO pénzügyi támogatásával

elég nagy mértékben növekedtek, és jelentősen hozzájárultak a szakképzés terén az előrelépéshez. 1972-ben KOEMAN kapta meg a bizottság vezetését, aki a közgyűlés ajánlása után különösen a térképészeti szakképzés W3 és W4 szintű soknyelvű alapvető kézikönyvének összeállítására koncentrált figyelmét. A munka szerzői tíz országból kerültek ki, és néhányan közülük ismét mint a nemzeti munkacsoportok küldöttei. A várakozás szerint az UNESCO támogatásával megjelenő munka 1980-ra lesz készen, és ezt követően különböző nyelvekre (indonéz, hindi, szuaheli, japán stb.) fogják lefordítani.

A további nyolc ICA-bizottság (1. automatizálás, 2. kommunikáció, 3. technológia, 4. térképészet-történet, 5. természeti erőforrások térképezése, 6. alaptérképek a nemzetközi tematikus térképezéshez, 7. a tengerek térképezése és — közösen az IGU-val — környezeti atlaszok) zöme a fent leírt modell szerint működik.

ICA. publikációk

Az 1972-es ottawai konferencia után néhány oldalról javasolták az ICA-elnökségnek a különböző származású iratok — szimpozionok lefolyása, a bizottságok beszámolóit, terminológiai stb. — nyomtatásban való megjelenítését. Az elnökségnek — az alapszabály szerint felelős minden ICA-kiadványért — az volt a véleménye, hogy az ICA érdekei ezen a téren akkor lennének a legjobban szavatolva, ha ezt a tevékenységet speciális szerv végezné. E célra 1973-ban egy ad hoc bizottságot alakítottak, amely az ICA állandó publikációs bizottságához akarta egyengetni az utat. Végül 1976-ban a közgyűlés határozata alapján jött létre hivatalosan ez a bizottság. Feladatai a következők:

1. Az ICA kiadványsorozatának megalapítása, amelynek alapvetően önmagát fenntartónak kell lennie.

2. Az ICA-publikációk számára felajánlott kéziratok fogadóközpontjaként kell működni.

3. Ezen kiadványok szerkesztőbizottságaként kell tevékenykednie.

A publikációs bizottság öt tagból áll, a kiadói téren tapasztalatokkal rendelkező angol HAROLD FULLER vezetésével. ROLF BÖHME (NSZK), az ICA alelnöke a lengyel WINID professzorral tanácsadója a bizottságnak. A publikációs bizottság fennállásának rövid ideje alatt megelősen sok munkát végzett. Vezetésével hat kiadvány jelent meg, továbbiak pedig — szoros együttműködéssel a nyolc bizottság elnökével — előkészületben vannak. A megjelenés időpontjait az 1980-as tokiói ICA-konferenciát irányozták elő. A kiadványok finanszírozására az ICA költségvetéséből 2000 dollárt tartalékolnak kiadványonként, azzal a céllal, hogy ez átmenő összegként szolgáljon, és a

publikációs bizottság kiadványról kiadványra más finanszírozót keressen. A rendszer eddig nem szolgált rosszul. Az ICA-kiadványok terjesztéséről RUDOLF MÜLLER amszterdami nemzetközi könyvkereskedése gondoskodik.

A publikációs bizottság összekötő kapcsolata az ICA és a Nemzetközi Térképészeti Évkönyv között, ami megszakítás nélkül 18 alkalommal jelent meg. Az évkönyvet először 1961-ben a Bertelsmann Térképészeti Intézet bátor kezdeményezéseként adták ki, és 1974-től a Kuschbaum Kiadó folytatta. Visszapillantva megállapítható, hogy az eddig kiadott 18 kötet megközelítőleg 310 tanulmányt tartalmazott. Ez kb. 3900 oldalt jelent. A cikkeket mintegy 820 fekete-fehér ábra és több mint 132 — zömében színes — tábla illusztrálta. A közlemények kb. 50%-a angolul, egyharmada németül és 18%-a franciául jelent meg. Nehéz ennek az értékes gyűjteménynek a méltatása. Nem kétséges azonban, hogy az Évkönyv a nemzetközi térképészet archívumává fejlődött.

Az ICA és az IGU kapcsolatai

A térképészet és a földrajz kapcsolata az utolsó évtizedben sokat veszített feszítő erejéből. Az elidegenedés egyik fontos oka az, hogy a hatvanas években a földrajztudományban, mégpedig a gazdasági földrajzban és a szociálgeográfiában új megközelítések alakultak ki. Ezáltal a hangsúly eltolódott a földrajzi problémák matematikai vizsgálati technikája és modellszerű tárgyalásmódja irányába. Ez azt eredményezte, hogy csökkent az

érdeklődés a térkép mint „második nyelv” iránt.

Az oktatás területén a tanároknak az a nemzedéke tölt be jelenleg vezető szerepet, amelynek a képzéséből a térképészet majdnem teljesen hiányzott, vagy csak korlátozott volt. Ez a fejlődés is hozzájárult ahhoz, hogy az IGU és az ICA közti affiliációt 1964-ben Londonban ünnepélyesen elismerték, bár ez sohasem valósult meg ténylegesen. A négyévenkénti ICA- és IGU-konferenciák egybeesésének még alig van jelentősége. Elhanyagolható a száma azon geográfus vagy kartográfus szakembereknek, akik mindkét kongresszust látogatni akarják. Az egymást átfedő konferenciák alatt a közös plenáris üléseket — jöllehet az élvezőny előadói szerepeltek itt — alig tudták sikerrel szemügyre venni. Maradtak tehát a bizottsági munkánál — elszigeteltsége ellenére — a földrajzos-térképész közös munkák, mint pl. az IGU nemzeti és regionális atlaszokkal foglalkozó bizottsága, amely 1976-ban egy közös környezeti atlaszokkal foglalkozó ICA-IGU munkacsoporttá alakult.

A jelek azt mutatják, hogy a két tudományág közti elhidegülés mélypontján nemzeti és nemzetközi téren is túljutottak. A térképészetnek a földrajzzal szemben a továbbiakban nem mint érdektelen technikának, hanem mint önálló tudománynak kell fellépnie. A különböző országokban az utolsó 10—15 évben a térképészet mint akadémikus szaktárgy fejlődött, illetve épült ki, legyen bár ezután geotudományokkal foglalkozók önálló fő szaktárgya vagy/és segédtudománya.

Fordította: Dr. DÖVÉNYI ZOLTÁN